

LIVET - TRON - BÖNEN

Plan för konfirmandarbetet 2001

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning

2 Utgångspunkter för konfirmandarbetet

2.1 Den teologiska grunden

2.2 Den pedagogiska grunden

3 Mål för konfirmandarbetet

3.1 Det övergripande målet

3.2 Konfirmandarbetets grundstruktur

3.3 Målen för varje avsnitt

4 Gudstjänsten i konfirmandarbetet

5 Musiken i konfirmandarbetet

6 Planeringen av konfirmandarbetet

7 Praktiska anvisningar för konfirmandarbetet

1 Inledning

Konfirmandarbetet är en del av kyrkans kontinuerliga dopundervisning som omfattar hela livet. Målet är att konfirmanderna stärks i tron på den treenige Guden, den tro de har upptagits i genom det heliga dopet.

I Planen för konfirmandarbetet 2001 fortsätter man och förstärker den uppläggning av konfirmandarbetet som man har genomfört i många församlingar. I föreliggande plan har man dragit nytta av arbetet med att utveckla konfirmandarbetet och de kreativa lösningar som har kommit fram i församlingarna på basis av Läroplan för konfirmandundervisning 1980. Planen har gjorts i nära samarbete med dem som verkar inom konfirmandarbetet. Utgångspunkter och principer har behandlats under två års tid vid lokala och riksomfattande utbildnings- och rådplägningstillfällen. De finska texterna för planen har under det förberedande skedet kunnat läsas och kommenteras via Internet.

Plan för konfirmandarbetet 2001 är till sin karaktär en ramplan. Den ger riktlinjer för hur konfirmandarbetet planeras, genomförs, utvärderas och utvecklas på ett lokalt plan. Planen har färdigställts speciellt med tanke på 14-15 åringar. Den utgör en gemensam grund för hela åldersgruppens skriftskolor. Vid planeringen av konfirmandundervisningen för olika specialgrupper utgår man från denna plan, även om man beaktar dessa gruppers specialbehov. Planen ger också stoff för hur vuxenskriftskolor skall genomföras.

Plan för konfirmandarbetet 2001 har uppgjorts av en arbetsgrupp som tillsattes av kyrkans nämnd för fostran 10.11.1998. Ordförande för arbetsgruppen var stiftssekreteraren i Kuopio stift Raimo Turunen, medlemmar var stiftssekreteraren

i Borgå stift Eero Jokela, generalsekreteraren för Nuorten Keskus Eija Kallinen, ungdomsarbetsledaren i Harju församling i Tammerfors (till 31.12.2000) Taru Lossi, kyrkoherden i Tölö församling Matti Poutiainen, utbildningsplaneraren vid institutionen för praktisk teologi vid Helsingfors universitet Lassi Pruuki och musiksekreteraren vid Kyrkans central för gudstjänst- och musikverksamhet Ulla Tuovinen. Sekreterare för arbetsgruppen var sekreterarna för församlingsfostran vid Kyrkans central för fostran Antero Rissanen och Marja-Leena Toivanen.

2 Utgångspunkter för konfirmandarbetet

2.1 Den teologiska grunden

Innehållet i den tidiga dopundervisningen

Kyrkan har alltid undervisat dem som den har döpt eller dem som vill bli döpta. Inom urkyrkan skedde denna dopundervisning, dvs. katekisationen, både före och efter dopet. Dopundervisningens innehåll, dvs. katekesen, byggde på trosbekännelsen och bönen Fader vår. Till en början undervisade man i livsfrågorna närmast utgående från det dubbla kärleksbudet. Senare användes de tio budorden som hjälp vid tolkningen av kärleksbudet. Dessa huvuddelar - Guds tio bud, trosbekännelsen och bönen Fader vår - bevarade sin ställning också efter att katekesen fått sin skriftliga utformning. Katekesen innehöll också undervisning om sakramenten och bönen samt i varierande utsträckning även annat material.

Även om tyngdpunkterna inom dopundervisningen och konfirmationen har varierat under olika tidsperioder, har katekesens grundtexter bevarat sin centrala plats också inom dagens konfirmandarbete.

Dopundervisningens trinitariska och kristologiska grund

Mycket tidigt i kyrkans historia skedde dopet i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn. Dopet i den heliga Treenighetens namn går tillbaka till Jesu eget dop. Enligt evangelierna sänkte sig Anden över Jesus, när han steg upp ur dopvattnet, och från himlen hördes Faderns röst, när Han erkände honom som sin egen Son (Matt. 3:16-17). Att dopet på detta sätt kopplas samman med den heliga Treenigheten kommer till uttryck också i missionsbefallningen som den uppståndne Jesus gav: "Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er" (Matt. 28:18-20). Urkyrkans dopbekännelser byggde på denna trinitariska grund. Bekännelserna utvidgades under de första århundradena till att omfatta de trosbekännelser vi i vår tid känner till. Till dem anknöts i synnerhet kristologiskt stoff som berättar om Kristi person och verk.

Betonandet av kristologin tog sig uttryck i läran om de två naturerna, enligt vilken Kristus är sann Gud och sann människa i en person. Jesus Kristus är Guds Son, som föddes till människa. "I Jesus blev Guds kärlek synlig mitt i denna värld. Genom att sända sin ende Son till oss delade Gud människans villkor" (Katekesen 14). Jesu död och uppståndelse är kärnan i den trinitarisk-kristologiska trosbekännelsen.

Den trinitariska trosbekännelsen utgör grundstommen också i de lutherska kyrkornas huvudkatekes, Martin Luthers Lilla katekes (1529). I den har de tio budorden placerats framför trosbekännelsen. Budorden är disponerade enligt den första trosartikeln som behandlar Faderns skapelseverk. Budorden ger uttryck för den naturliga lagen som har inskrivits i människans hjärta genom skapelsen. Bönen Fader vår åter har placerats efter den tredje trosartikeln, som berättar om den heliga Andens verk. Också sakramenten och det övriga materialet ansluter till det helgande verk som den tredje personen i treenigheten utför.

Andra trosartikeln, som berättar om Sonens försoningsverk är katekesens centralaste del. På så sätt ger den trosbekännelse som öppnar sig från den trinitariska doppraxisen dispositionen åt hela katekesen ur treenighetslärans perspektiv.

Den kristna läran för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, Katekesen (2000), bygger på den trinitarisk-kristologiska grund för kyrkans dopundervisning som finns återgiven i Lilla katekesen. Kyrkoordningen förutsätter, att undervisning i skriftskolan ges enligt den kristna läran (KO 3:4).

Dopet som utgångspunkt för kyrkans undervisning

Utgångspunkten för den kristna undervisningen är enligt missionsbefallningen att vi blir Kristi lärjungar genom dopet. Katekesen betonar att Gud i dopets sakrament kallar var och en vid namn att bli hans egen. Detta ger samtidigt medlemskap i den kristna kyrkan. Det andliga liv som grundar sig på dopet är från början till slut ett verk av den heliga Anden. I dopet "föder den heliga Anden oss på nytt och ger oss tron, som förtröstar på dopets löften". Anden fortsätter sitt verk och väcker hos den döpta dagligen ny tro och kärlek. På det här sättet är både dopet och tron helt och hållet Guds frälsande verk. Dopet bär oss genom hela livet och "dopets förbund håller också när vår tro vacklar" (Katekesen 34-36).

Konfirmandarbetets uppgift är att hjälpa ungdomarna att leva och att förstå den tro som de har blivit delaktiga av genom det heliga dopet. Om konfirmanden ännu inte är döpt, bereder skriftskolan honom eller henne för dopet. Konfirmandgruppen är församlingen som kommer samman, lyssnar till Guds ord, lever av sakramenten, ber och firar gudstjänst tillsammans. På det här sättet styrker Gud den tro och kärlek som han redan har skänkt genom det heliga dopet. Konfirmationen är bekräftelsens heliga förrättning, där de unga bekänner sin tro, församlingen ber för dem, de blir välsignade och de får rätt att på egen hand delta i nattvarden. Så leder skriftskolan och konfirmationen den unga in i nära kontakt med församlingen och till att delta i dess verksamhet.

Guds ord, undervisning och inläring

Gud väcker genom sitt ord ny tro och kärlek hos den döpta. Till sin karaktär är Guds ord ett verksamt ord, som förmedlar det som det talar om. I sista hand är ordet Kristus själv, som genom tron blir närvarande hos den som läser och hör ordet. "När vi läser och lyssnar till Guds ord, väcker den heliga Anden förtröstan och frimodighet hos oss" (Katekesen 40). Den tro som ordet väcker och stärker tar varje dag emot den nåd som skänktes i dopet.

I skriftskolan möter Guds ord ungdomarna på många olika sätt. Bibeln utgör en utgångspunkt för bönen och gudstjänstlivet. Samtidigt är den en grund för konfirmandundervisningen, en bok som man läser självständigt och som man diskuterar tillsammans. Avsikten med undervisningen är att på ett lättfattligt sätt föra in ordet i den ungas livsmiljö. Denna strävan finns belagd redan i Bibeln: "Liksom hos Kristus förenas i bibeln det mänskliga med det gudomliga. I bibeln talar Gud själv på människors språk" (Katekesen 40). Guds ord förmedlas uttryckligen genom det mänskliga språket och möter de ungas livssituation på samma sätt som Kristus kom in och mötte sin egen tids människor i deras liv.

I konfirmandarbetet innebär det att man använder sig av många arbetssätt och undervisningsmetoder, som anknyter till de ungas liv. Gud kan tilltala den unga genom meditation, bön, gudstjänst, bibelläsning, tal, undervisning, samtal, själavård, drama och många andra verksamhetsformer. Genom inläring kan den unga bättre förstå vad tron är, vem den Gud är som är föremål för denna tro och vad tron innebär i praktiken. Konfirmandarbetet förutsätter också att man beaktar inlärningspsykologiska och

pedagogiska lagbundenheter. Samtidigt tror vi ändå att Gud själv är verksam genom det ord som är föremål för inläringen.

Livet, tron och bönen

Katekesen ger på ett komprimerat sätt uttryck för Bibelns huvudinnehåll. Katekesens tre huvuddelar - budorden, trosbekännelsen och bönen Fader vår - ger grundstrukturen för konfirmandundervisningen. Budorden utgör den skapelseteologiska grunden för att behandla de ungas livsfrågor. Budorden uttrycker den naturliga lagen, vars innehåll genom skapelsen står skrivet i varje människas hjärta. Därför känner de unga till och kan förstå det krav på tro och kärlek som finns i budorden. Detta utgör utgångspunkten för den diskussion som har att göra med att känna Gud och älska sin nästa. Konfirmandarbetets etiska målsättning är att ge ungdomarna färdigheter i att utvärdera de moraliska frågor som möter dem i olika livssituationer. Samtidigt aktualiserar en diskussion kring tron och kärleken, som baserar sig på den naturliga lagen, den religiösa frågan varför vi inte förmår leva i gemenskap med Gud och följa kärlekens lag i våra liv fast vi inser dess berättigande.

Trosbekännelsen ger en grund för att svara på de religiösa frågor som budorden lyfter fram. "Vi förmår inte uppfylla det krav på tro och uppriktig kärlek som budorden ställer, men Gud ger oss tron och öppnar våra hjärtan för kärleken" (Katekesen 12). Undervisningen om trons innehåll bör behandlas tillsammans med den naturliga gudsuppenbarelsen och de ungas livsfrågor. På detta sätt får undervisningen om trons innehåll en klangbotten i de ungas egen livssituation. I grund och botten är det fråga om förhållandet mellan lag och evangelium. Lagens krav som finns i budorden avslöjar om och om igen synden och upproret mot Gud. Det evangelium som trosbekännelsen ger uttryck för befriar från slaveriet under synden och skänker det nya livet i Kristus.

Trosbekännelsen strukturerar innehållet i trosundervisningen enligt treenighetsläran i följande avsnitt: skapelsen, försoningen och helgelsen. Samtidigt utgör undervisningens innehåll en frälsningshistorisk båge från skapelsen till fulländningen. Centrum i denna båge är försoningen och återlösningen genom Kristi korsfästelse och uppståndelse. Trots religionsundervisningen i skolan känner inte alla ungdomar till frälsningshändelsernas historiska förlopp. Detta bör beaktas i undervisningen av trosinnehållet.

Bönen Fader vår skapar en grund för undervisning i och utövande av det andliga livet, dvs. spiritualiteten i konfirmandarbetet. Den kristna spiritualiteten är inte en fromhet som bygger på människans inre känslor och saknar både gestalt och innehåll. Herrens bön leder konfirmanden in i ett andligt liv som är kopplat till de livsfrågor som dyker upp genom budorden och i det trosinnehåll som uttrycks i trosbekännelsen. "I bönen Fader vår ber vi att Gud varje dag skall ge oss kraft att leva enligt hans vilja och i tro på honom" (Katekesen 25). I skriftskolans gudstjänst- och böneliv anknyter man hela tiden till de livs- och trosfrågor som har behandlats. På samma sätt har musiken en viktig ställning när det gäller att fördjupa och gestalta livs- och trosfrågor i konfirmandens erfarenhetsvärld.

Så här utgör livet, tron och bönen tre delområden inom undervisningen, som bygger på katekesens tre huvuddelar. Dessa delområden förutsätter och bekräftar varandra. När man övergår från bönen till att åter behandla livsfrågor, sluter sig en cirkel. Varje undervisningshelhet eller skriftskoldag borde innehålla stoff från alla delområden. Så skapas de bästa förutsättningarna för tron att bli rotad i de ungas livssituation. De ungas livsfrågor, trons innehåll och utövandet av spiritualiteten är som tre korgar, ur vilka man hämtar stoff till respektive avsnitt. Det är inte likgiltigt på vilket sätt materialet tas fram. Frågorna borde i mån av möjlighet passa ihop med det ämnesområde som behandlas. På det här sättet behandlas samma temahelhet ur tre synvinklar som kompletterar varandra. Planen för konfirmandarbetet förutsätter att man bygger upp undervisningshelheterna lokalt och skilt för

varje skriftskola. I detaljplanen bör den aktuella undervisningssituationen och konfirmandgruppens speciella karaktär alltid beaktas.

Tron och kärleken

Den dopbefallning Jesus gav innehåller ett löfte: "Och jag är med er alla dagar till tidens slut" (Matt. 28:20). Detta löfte ger uttryck för ett perspektiv som anknyter till dopundervisningen och omspannar hela livet. Den unga har redan i dopet blivit upptagen som Kristi lärjunge och medlem av församlingen och fått det eviga livets gåva. Konfirmandarbetets mål är att fördjupa och stärka tron på den treenige Guden. Denna tro innebär ett liv i Kristi gemenskap och efterföljelse. Kristus själv är närvarande genom tron och han är samtidigt en källa för kärleken till nästan. Så bär tron hela tiden frukt i den ungas liv och ger kraft att träffa avgöranden som är i enlighet med Guds vilja i en livsmiljö som ofta är full av utmaningar och innehåller rikligt med impulser. I konfirmandarbetet vill man inte bara sträva efter att de unga upplever Guds närhet och tilltal. Avsikten är att de unga finner vägen till församlingen och dess gudstjänstliv, så att han eller hon som en fortgående process under hela livet växer i tro och kärlek och får en djupare förståelse av trons betydelse.

2.2 Den pedagogiska grunden

Undervisning som befrämjar inläringen

Undervisningens uppgift är att befrämja inläringen. Med hjälp av den kan man ändå inte någonsin överföra varken fakta, skicklighet eller verksamhetsmodeller direkt på den som lär sig. Inläringen förutsätter alltid egen aktivitet hos individen eller gruppen. Inläring har skett först då inläraren själv har analyserat, strukturerat och memorerat det. Med hjälp av inläring orienterar sig människan både i förhållande till sig själv och till omvärlden. Som ett resultat av en aktiv process förändras individens eller gruppens kunskaper, känslor, färdigheter och verksamhet.

Människan lär sig ständigt någonting. Också i skriftskolan utvecklas konfirmandens bild av den kristna tron och församlingen. Konfirmanden iakttar medarbetarna, utvärderar deras arbetsmetoder och förnimmer den rådande atmosfären. Inläringen är dels omedveten, dels medveten. Till den omedvetna inläringen hör t.ex. att imitera andra människor och att tillägna sig kulturmodeller. En djupare inläring förutsätter en medveten orientering mot att man tillägnat sig det som skall inläras. Då försöker man klarlägga för sig själv frågans eller fenomenets principer och lagbundenheter.

Vid inläringen behandlar människan ny kunskap och sätter den i relation till det hon tidigare lärt sig. På motsvarande sätt inverkar det man tidigare lärt sig på hur man tolkar och förstår det nya stoffet. Därför är det också i konfirmandarbetet viktigt att bygga det nya man lär sig på den grund som konfirmanden tidigare har lärt sig om den kristna tron. Information om konfirmandernas tidigare kunskaper får lärarna genom att fråga och diskutera med konfirmanderna. I en öppen atmosfär ges samtidigt en god möjlighet att reda ut eventuella missförstånd och negativa erfarenheter som gäller den kristna tron och församlingen.

Inläringen blir effektiv och motiverande, om det som skall läras in är relevant för inläraren, om det anknyter till hans eller hennes frågor och liv. På det viset sker inläringen på ett djupare plan. Också i konfirmandarbetet är det av största vikt att den unga upplever det material som skall inläras som betydelsefullt för honom eller henne själv.

Vid sidan av innehållet är inlärningsmotivationen starkt förknippad med den atmosfär som råder vid inläringen. Ångest och fruktan minskar motivationen, medan en öppen och varm växelverkan befrämjar den. Därför bör läraren speciellt i början av skriftskolan fästa särskild uppmärksamhet vid att skapa en trygg och öppen atmosfär.

När det gäller inlärningsprocessen kan man urskilja olika delar där undervisningen har en specifik uppgift. I orienteringsskedet friskar inläraren upp sina kunskaper inom ämnesområdet. Undervisningens uppgift är här att hjälpa inläraren. Därefter bearbetar inläraren gamla kunskaper och relaterar dem till ny kunskap samtidigt som han eller hon finner nya och kreativa lösningar. Undervisningen erbjuder nu nytt material och hjälper den som lär sig att relatera det nya till det man tidigare lärt sig. Därefter sammanfattar man de viktigaste dragen i det man lärt sig. Härvidlag bör inläraren få hjälp med att skapa bärande åskådningar av fragmentariska fakta. Det som inpräglas i minnet är sakens eller fenomenets väsentliga drag, principer och modeller. I det praktiska skedet prövar inläraren det hon har lärt på praktisk verksamhet och strävar efter att koppla det inlärd till sin egen livsmiljö.

Livssituation och bakgrund hos konfirmanden

Att dirigera inläringen förutsätter alltid att man känner till konfirmandens förutsättningar, frågor och inlärningsberedskap. Under skriftskolan utkristalliseras frågan om den som lär sig till hurdan konfirmanden är och vilken konfirmandens uppfattning om och inställning till den kristna tron är. Konfirmanderna skiljer sig från varandra i många avseenden, men i denna plan är vi tvungna att generalisera. Läraren bör i varje enskilt fall bedöma konfirmandernas förutsättningar att delta i konfirmandarbetet.

Tonåringen som kommer till skriftskolan är inne i en stark brytningstid. Den identitet som befästs under barndomstiden blir utsatt för fysiska, psykiska och sociala förändringar. Den unga får nya, ofta förbryllande erfarenheter som inte bara har att göra med fysisk tillväxt och uppnåendet av könsmognad utan också med att han eller hon lösgör sig från föräldrarna och ansluter sig allt starkare till kamratkretsen. Det handlar om att söka och finna det egna jaget.

Karakteristiska drag för ungdomsåldern är att man lösgör sig och på nytt ansluter sig. Den unga tar avstånd från sitt hem, sina föräldrar, ansluter sig till grupper av likatänkande och inleder ofta också sina första parrelationer. Skriftskolan kan vara till nytta på vägen mot vuxenlivet. Ungdomarna får en möjlighet att spegla sig själv i relation till andra, får lära sig leva i växelverkan och få gensvar av gruppen. Avståndet från familjen och vardagsmiljön ger i bästa fall en möjlighet att på ett tryggt sätt kunna hantera svåra erfarenheter i livet. På detta sätt kan skriftskolan också ha en klart självvårdande och terapeutisk funktion.

När den unga lösgör sig från sina föräldrar och söker sin egen väg, behöver han eller hon någon att identifiera sig med både inom hemmet och utanför det. Den unga håller på att bli självständig i förhållande till sina föräldrar. I denna utvecklingsfas är det viktigt med nya modeller. Den unga finner nya föremål för sina känslor vid sidan av föräldrarna. Den ungas jagbild påverkas i hög grad av vänskapsrelationerna. En flicka har ofta en nära relation till en enda flicka. För pojkarna tycks däremot gruppen vara viktigare. Ofta betyder idoler mycket för den unga; likaså viljan att identifiera sig med vissa grupper, med vilkas hjälp den unga övar sig i att lösgöra sig från hemmet.

Hos den unga tar sig sökandet efter en egen identitet ofta uttryck i en kritisk hållning gentemot vuxna och deras värderingar och normer. Det är viktigt för läraren att inse förhållandet mellan den ungas handlingar och hans eller hennes inre värld. Av handlingarna kan man inte alltid sluta sig till de bakomliggande inre behoven och motiven. Läraren skall t.ex. undvika att tolka de ungas kritiska och kanske tålmodsprövande frågor som provokation. Bakom den ungas sätt att uppträda kan det i stället ligga en ovanligt häftig kamp

för den egna övertygelsen och dess byggstenar. Att pröva gränserna är ett uttryck för det egna jagets och den egna viljans tillväxt.

I tonåren utvecklas även tänkandet avsevärt. Tänkandet hos en ung människa i förpuberteten är övervägande konkret men en konfirmand klarar i allmänhet redan av abstrakt tänkande. Den intellektuella utvecklingen återspeglas också i det religiösa tänkandet. Konfirmanden förstår Bibelns språkliga bilder, liknelser och symboler, och klarar därför vanligen av att på ett djupare plan förstå vad den kristna tron handlar om. Men i varje konfirmandgrupp finns det ändå alltid också sådana unga, vilkas religiösa tänkande fortsättningsvis befinner sig på ett konkret plan och som därför har svårt att förstå abstrakta begrepp. Gruppen består av en skara unga, där var och en befinner sig i sitt eget individuella utvecklingsstadium. Också inlärningssättet varierar mycket hos ungdomarna. Därför bör man observera vilka inlärningsförutsättningar konfirmanderna har samt vid behov konkretisera frågorna.

Det är uppenbart att övergången till en abstrakt och symbolisk nivå sker senare i det religiösa tänkandet än vad gäller övrigt tänkande. Den ungas religiösa tänkande blir lätt kvar på en barnlig nivå, även om det sker en utveckling gällande det övriga tänkandet. En central utmaning för utvecklingen under ungdomstiden är en kombination av det religiösa tänkandet och övrigt tänkande. I annat fall går det så att den unga antingen överger det religiösa tänkandet eller blir kvar på en barnlig nivå. Skriftskolans målsättning är att hjälpa konfirmanden att anpassa sitt religiösa tänkande till det övriga tänkandet och vice versa.

Konfirmandernas uppfattningar och kunskaper om den kristna tron, kyrkan och församlingen varierar. Deras föreställningar återspeglar både positiva och negativa saker. Om man tar deras erfarenheter, kunskap och kunnande på allvar skapar man en grund för inläring av nytt och för nya uppfattningar. Också konfirmandens negativa och kritiska upplevelser erbjuder en anknytningspunkt till hennes liv och skall ses som en utmaning för den som leder inläringen.

Inläringen är bunden till gruppen

I konfirmandundervisningen bildar de enskilda unga en grupp med egna makt- och känslorelationer. Det finns flera faktorer som påverkar uppkomsten av en grupp och dess verksamhet. Varje individ har sin egen bakgrund och historia, som återverkar på gruppen. Inom gruppen skapar varje medlem någon form av relation till de övriga i gruppen. Vidare uppstår det inom gruppen undergrupper, med relationer till varandra. Gruppen som helhet formar en relation till den värld som finns utanför gruppen.

Att höra till gruppen och fungera inom den kan för den unga vara en viktig erfarenhet och ge en möjlighet för den unga att lära sig nya saker både om sig själv och om de övriga medlemmarna i gruppen. En god anda i gruppen är inte ett självändamål, utan den har en viktig betydelse när det gäller inlärningsmotivationen. Därför bör gruppens ledare speciellt i början när gruppen bildas fästa uppmärksamhet vid att skapa en öppen växelverkan och en god atmosfär. Detta kan ske t.ex. genom lekar och fri samvaro. I gruppens slutskede är det viktigt att ge utrymme för sorgearbetet och bearbetningen av gruppens upplösning.

Det är viktigt att känna till gruppdynamik när man planerar en skriftskola. Lärostoffet bör väljas enligt den rådande situationen inom gruppen. Om läraren vid undervisningen vill bearbeta individens personliga erfarenheter, t.ex. upplevelser av en jordfästning, av dödens närhet eller människorelationer, bör de avsnitten förläggas till ett senare skede av skriftskolan när medlemmarna i gruppen redan har börjat lita på varandra.

Målen för inläringen

Målen hjälper konfirmanden att ge sin inläring rätt inriktning och läraren att dirigera inläringen. En avgörande del av lärarteamets verksamhet består i att sätta sig in i de mål som framlagts i denna plan och diskutera dem. Det är också viktigt att ta med konfirmanderna i denna planering. Ju mera de själva deltar i att ställa upp mål för gruppen och utveckla verksamheten, desto mera engagerade och motiverade blir de.

I det inledande skedet av konfirmandarbetet kan det vara svårt att få de unga att ställa upp mål, eftersom många när de kommer till skriftskolan saknar den allmänna referensram som gör att de överhuvudtaget kan gestalta sina förväntningar. För en gemensam planering tillsammans med konfirmanderna är det ändamålsenligt att lärarna, på förhand, gör upp en plan av allmän natur och kompletterar den vartefter de får information om just den aktuella gruppens behov, utgångsläge och tidigare kunskaper. I sista hand är uppställandet av mål inte enbart en sak mellan de unga och lärarna. Man bör också i detta sammanhang beakta de önskemål de ungas föräldrar och församling har.

Skriftskolan är en skola för livet, och därför är det viktigt att vid planeringen beakta konfirmandernas och deras familjers behov och förväntningar. Det är också viktigt att understryka att skriftskolan är en församlingskola där man betonar kyrkans tro.

När man uppställer mål bör man beakta alla de centrala faktorer som berör inlärningsprocessen: inläraren, växelverkan, lärostoffet, inlärningsmiljön och läraren. När det gäller den unga eller gruppen bör man beakta förutsättningarna för inläringen, livssituationen, tidigare kunskaper och gruppmedlemmarnas frågor. När det gäller sakinnehållet i det som skall inläras bör man så konkret som möjligt definiera det väsentligaste som man hoppas att konfirmanden skall behärska och förstå. De mål som har uppställts för läraren har att göra med hans uppgift som ledare för inläringen.

Också dolda mål påverkar undervisningen. Dessa kan vara godtagbara och positiva för konfirmandundervisningens grundmål och övergripande mål eller stå i konflikt med dem och vara negativa när det gäller helheten. Ju mera läraren är medveten om allt vad han eftersträvar tillsammans med de unga, desto bättre kan konfirmandundervisningen motsvara de mål som har ställts upp för den.

Utvärdering av inläringen

Utvärdering av inläringen skall i första hand styra och stöda inläringen. Med hjälp av den får konfirmanden respons på sin egen inläring. Utgångspunkt för utvärderingen är de mål man har ställt upp för inläringen. Man bör återvända till dem under hela processens gång och man bör kontinuerligt testa deras lämplighet både inom lärarteamet och tillsammans med konfirmanderna. I sista hand är det lärarteamet som bär ansvar för att de ungas frågor blir hörda och att man är redo att tillsammans med de unga vidareutveckla de verksamhetsidéer som har fötts under skriftskolan.

Läraren bör kontinuerligt iaktta hur inlärningsprocessen framskrider. Miner, gester, tonfall och iver är redan i och för sig för läraren ett tecken på att det sker någonting viktigt hos den som lär sig. Om konfirmanden ställer frågor och deltar i arbetet är det sannolikt att han eller hon också lär sig. Att man har trevligt under konfirmandundervisningen betyder ändå inte att någon djupare inläring skulle ske. Det kan också finnas medlemmar i gruppen, som varken diskuterar eller visar någon annan yttre aktivitet. Detta behöver dock inte betyda att de inte lär sig någonting.

Konfirmanderna behöver respons för sin aktivitet och sitt deltagande. Som stöd för de ungas utvärdering av sig själva är det viktigt att använda sig av en s.k. inlärningsdagbok, där de kan skriva in t.ex. de saker de har lärt sig, gjorda insikter och frågor som har väckts eller annat

som bör utredas. På samma gång ger konfirmanderna innehåll och betydelse åt de saker de har lärt sig.

Inom konfirmandundervisningen har man av hävd mätt inläringen genom ett slutförhör. I stället för att ha ett enda slutförhör är ett bättre alternativ en kontinuerlig utvärdering under hela konfirmandtiden, en utvärdering som kan vara både gemensam och individuell. I utvärderingen bör det finnas utrymme för de ungas egna frågeställningar. Utvärderingen av inläringen kan bara gälla förståelsen av trons betydelse, inte trons kvantitet eller kvalitet, något som endast Gud kan se.

Utvärdering gagnar utvecklingen av undervisningen. Det är bra om också konfirmanderna ger respons på arbetssätten, lärarens metoder och skriftskolan som helhet. Det är viktigt att fråga de unga om deras erfarenheter och om hur undervisningen har gagnat inläringen. Läraren bör veta vilka insikter konfirmanden har fått eller om det är något som konfirmanden har börjat grubbla över. Vad har han eller hon lärt sig eller upplevt för betydelsefullt? Hur har han eller hon upplevt olika arbetsformer och övningar? Man kan samla in responsen muntligt t.ex. som avslutning på arbetet, men det är också bra att samla in den skriftligt. Responsen bör också analyseras och man bör dra nödvändiga slutsatser av den.

Vidare är det viktigt för lärarna att ständigt utvärdera sig själva. Det lönar sig att tänka över de faktorer som möjligtvis ledde till att man lyckades eller misslyckades. Särskilt viktigt är det att egna mål och egen verksamhet harmonierar med varandra. Det är inkonsekvent om läraren betonar hur viktigt det är att högakta en annan person och vars och ens rätt att ha en egen åsikt, men samtidigt kväver den kritik som väcks hos de unga om praktiska frågor i skriftskolan.

När man ger respons både till konfirmanderna och till en annan lärare är det viktigt att de positiva omdömena dominerar, för människan har lättare att höra den kritik hon får än den uppmuntran hon får.

3 Mål för konfirmandarbetet

3.1 Det övergripande målet

Det övergripande målet utgår från den dop- och undervisningsuppgift som har getts kyrkan samt budordet om kärleken till nästan, som är förpliktande för alla människor. Dessa motiveringar som styr konfirmandarbetet kommer fram i Jesu dopbefallning och det dubbla kärleksbudet.

"Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden.
Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar:
döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn
och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er.
Och jag är med er alla dagar till tidens slut."
(Matt. 28:18-20)

"Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta
och med hela din själ och med hela din kraft
och med hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv."
(Luk. 10:27)

Det övergripande målet:

Konfirmandarbetets övergripande mål är att den unga

stärks i den tro på den treenige Guden,
till vilken hon genom det heliga dopet har upptagits,
växer till i kärleken till nästan och
lever i bön och i församlingens gemenskap.

Det kristna dopet utgör grunden för konfirmandarbetet och det är församlingens uppgift att undervisa sina medlemmar om dopets betydelse. Dopundervisningen är till sin karaktär en påminnelse om dopet. I den återvänder man ständigt till dopets gåva, dopets nåd och den heliga Andens delaktighet. Tron skänks oss i dopet och vi innesluts i den kristna församlingens gemenskap. Tron är på samma gång både personlig och gemenskapsinriktad.

Det övergripande målet för konfirmandarbetet är att ungdomarna stärks i tron på den treenige Guden. Här finns kärnan i den kristna dopundervisningen. Det övergripande målet styr allt det som händer i konfirmandarbetet.

Gud har skänkt oss den frälsande tron. I vår tro frågar vi oss vilka följder den har för vårt liv. I konfirmandarbetet får ungdomarna hjälp att växa till i kärleken till sin nästa.

Konfirmandarbetet är församlingsverksamhet och konfirmandgruppen är församlingen som kommer samman. Bönen (det andliga livet, spiritualiteten) är en väsentlig del av det gemensamma livet i skriftskolan och ger konfirmandarbetet dess speciella karaktär. Konfirmandlärarna och de unga är tillsammans inför Gud och blir stärkta genom församlingens gemensamma tro.

3.2 Konfirmandarbetets grundstruktur

Församlingsgemenskapen lyfts i denna plan fram som en central utgångspunkt och grund för konfirmandarbetet. Hela arbetet vilar på den. Katekesen ger konfirmandarbetet dess innehållsmässiga grundstruktur. Enligt katekesen består undervisningens centrala element av livet, tron och bönen. Ungdomarnas liv, innehållet i kyrkans tro och bönen kan liknas vid tre pelare som håller ihop arbetet, eller vid tre korgar ur vilka man tar material för att bygga upp undervisnings- och inlärningshelheter. Konfirmandundervisningens temahelheter behandlas ur dessa synvinklar som kompletterar varandra. Livet, tron och bönen förutsätter och förstärker varandra. De finns i konfirmandarbetet jämsides med och integrerade i varandra.

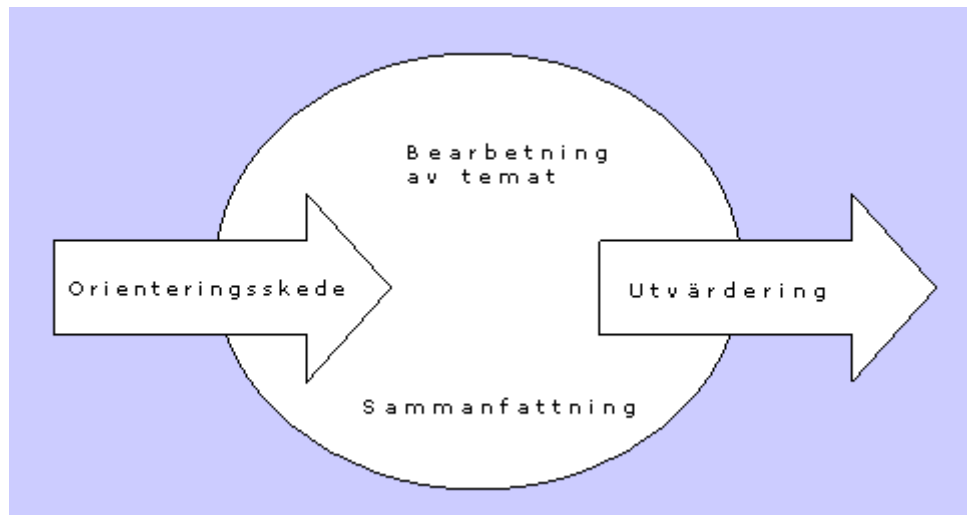
Ungdomarnas egen livssituation ger både anknytningspunkter till och utmaningar för att granska och reflektera över den kristna tron. Den ungas livsfrågor är under konfirmandtiden i dialog med kyrkans tro. I bönen möter konfirmanden trons verklighet här och nu. De frågor som man behandlar i skriftskolan lev ut i bönen och i den gemensamma gudstjänsten.

Konfirmandarbetets grundstruktur har planerats så att den är smidig och formbar. Den möjliggör och förutsätter en lokal planering. Församlingen bär ansvaret för hur livet, tron och bönen lyfts fram i undervisnings- och inlärningshelheterna. Lärarnas personliga skicklighet, lärarteamets gemensamma beredskap, ungdomarnas individuella egenskaper, konfirmandgruppens karaktär och inlärningsmiljön i sin helhet påverkar skriftskolprocessen. När man lyfter fram olika teman skall innehållet vara logiskt uppbyggt. Det är viktigt för inlärnningen att undervisnings- och inlärningshelheterna är innehållsmässigt sammanhängande och står i en ändamålsenlig relation till varandra. De tre huvudkapitlen i trosbekännelsen ger en god uppfattning om den ordning man skall följa i skriftskolan. När man lyfter fram konfirmandernas egna frågor gäller det däremot framför allt att vara lyhörd för de krav som gruppen och undervisningssituationen ställer.

Undervisnings- och inlärningshelheterna kan till sin karaktär vara processer som bär upp konfirmandarbetet från den ena inlärningsituationen till den andra. Speciellt bönen och

gudstjänstlivet upprepar och kompletterar innehållet i undervisningen. Detta ger arbetet kontinuitet och tidlöshet. Församlingsgemenskapen erbjuder kontakt med sådana frågor som till sin karaktär är bestående. När den unga deltar aktivt i församlingens verksamhetsprojekt innebär det ett målmedvetet arbete i veckor eller månader. En sådan församlingsverksamhet är en betydelsefull långsiktig inlärningsprocess för den unga eller gruppen av unga.

Bild 1. Hur man arbetar med en undervisnings- och inlärningshelhet

Planeringen av konfirmandarbetet och förverkligandet av planerna är alltid en unik och kreativ händelse. Det är eftersträvansvärt att skriftskolans lärarteam tillsammans med de unga söker nya insikter och lösningar. På detta sätt förstärks de ungas och deras föräldrars insats i och ansvar för konfirmandarbetet.

Bild 2 visar hur skriftskolan framskrider som en inlärningsprocess och hur de olika innehållsmässiga delområdena inordnas i denna helhet. I det inledande avsnittet sker introduktionen i skriftskolan och själva arbetet inleds. I skriftskolans huvudavsnitt bearbetas lärostoffet. Slutligen sammanfattas det inlärdas i en helhet genom fördjupning, utvärdering samt förberedelse inför konfirmationen och tiden efter skriftskolan. Det är viktigt att det redan under huvudavsnittet sker en kontinuerlig utvärdering av det inlärdas, en sammanfattning, fördjupning och anknytning till vardagssituationerna i ungdomarnas liv.

I följande underkapitel presenteras målens innehåll mera ingående indelade i delmål. Skriftskolans lärarteam måste tillsammans med konfirmanderna avgöra vad de vill fokusera på i sin undervisning och vilka delar av planen som behandlas ytterligare. En stor mängd frågor är ingen garanti för att kvaliteten tryggas, men en alltför stor koncentration på vissa teman kan å andra sidan leda till ensidighet.

I planen för konfirmandarbetet fastställs inte längden för de olika avsnitten i detalj. Den bedömningen överläts åt lärarteamet. För att göra konfirmandundervisningen enhetlig i alla församlingar har man däremot gett vissa tidsramar för olika avsnitt. Tidsramarna för skriftskolan är följande: Inledningsavsnittet 6-12 timmar, huvudavsnittet 44-56 timmar, slutavsnittet 4-10 timmar, församlingsorientering 8-16 timmar.

Skriftskolans totala timantal förändras inte jämfört med tidigare praxis. Den omfattar fortfarande 80 timmar i ämnen som ansluter sig till skriftskolans teman.

Bild 2. Konfirmandarbetets mål och grundstruktur

De ungas liv	Kyrkans tro	Bönen
INLEDNINGSAVSNITTET (6-12 timmar) Målet är att den unga skall känna att han eller hon är en del av gruppen och inriktar sig på den gemensamma inläringen och konfirmandarbetet.		
Målet är att den unga söker svar på viktiga frågor i sitt liv och i vårt gemensamma liv och får stöd för sin tillväxt som kristen.	Skapelsen Målet är att den unga lär känna Gud som Fadern och Skaparen och att han eller hon finner det unika hos sig som människa och som en del av skapelsen Frälsningen Målet är att den unga lär känna Gud som Sonen, Jesus Kristus, och hans frälsningsverk. Helgelsen Målet är att den unga lär känna Gud som den heliga Anden, som verkar i kyrkan genom ordet och sakramenten och skänker tron och kärleken.	Målet är att den unga finner bönen och gudstjänsten som ett sätt att finnas till och leva inför Guds ansikte.
SLUTAVSNITTET (4-10 timmar) Målet är att den unga strukturerar och utvärderar det inlärd, anknyter till större helheter och finner en betydelse för det i sitt liv samt förbereder sig för konfirmationen. FÖRSAMLINGSORIENTERING (8-16 timmar) Målet är att den unga känner till församlingen och kyrkans verksamhet och lever i församlingens gemenskap.		

3.3 Målen för varje avsnitt

INLEDNINGSAVSNITTET

Målet är att den unga skall känna att han eller hon är en del av gruppen och inriktar sig på den gemensamma inläringen och konfirmandarbetet.

En förutsättning för konfirmandarbetet är en fungerande växelverkan och en trygg atmosfär inom gruppen. Därför bör man ge tillräckligt med tid och utrymme för konfirmanderna, lärarna och hjälpledarna att lära känna varandra.

I inledningsskedet är det viktigt att diskutera de förväntningar som förknippas med skriftskolan och målsättningarna tillsammans med de unga och deras föräldrar eller vårdnadshavare. Att bekanta sig med de ungas tanke- och erfarenhetsvärld möjliggör att man får inblick i frågor som berör deras liv.

Till konfirmandarbetets grundfärdigheter hör t.ex. bruket av bibel, katekes och psalmbok samt förmågan att vara stilla och delta i gudstjänsterna och andaktsstunderna. Redan under det inledande avsnittet kan man preliminärt ta upp centrala teman för skriftskolan, såsom tron, bönen, Gud, dopet, nattvarden och konfirmationen.

Om det i konfirmandgrupperna finns unga som inte är döpta, bör man komma överens om tidpunkten för dop med den unga och hans eller hennes föräldrar eller vårdnadshavare. Dopet kan också ske så att hela konfirmandgruppen är närvarande.

Redan från början av skriftskolan är det viktigt att stå i kontakt med föräldrarna och hemmen.

Centralt innehåll

- Lära känna varandra
- Växelverkan och indelning i grupper
- Konfirmandernas förväntningar, ändamålet med skriftskolan och gemensamma mål
- Kartläggning av konfirmandernas kunskaper och inriktning på det centrala i konfirmandundervisningen
- Dopet som utgångspunkt för skriftskolan
- Bönen, gudstjänsten och musiken i skriftskolan
- Bibeln, katekesen, psalmboken och andra böcker som används i skriftskolan

HUVUDAVSNITTET

Den ungas liv

Målet är att den unga söker svar på viktiga frågor i sitt liv och i vårt gemensamma liv och får stöd för sin tillväxt som kristen.

Den ungas livsfrågor är en väsentlig del av konfirmandarbetet. Vissa frågor som har anknytning till den ungas liv är det möjligt att beakta redan på förhand, när man gör upp den lokala planen för konfirmandarbetet. Teman förändras, kompletteras och konkretiseras under skriftskolans gång genom växelverkan mellan lärarteamet och ungdomarna.

Det innehåll som räknats upp inom denna helhet kan gestaltas både som teman som genomsyrar hela konfirmandtiden och som teman som behandlas vid ett enda arbetspass. Så är t.ex. hela skriftskolan den tid när man ser över värden och ideal. På samma sätt är den unga människans relation till sina föräldrar och sina jämnåriga, i synnerhet till den aktuella konfirmandgruppen, ett viktigt tema under hela konfirmandtiden. Å andra sidan är det naturligt att i något visst arbetsskede ta fram tankar som ansluter sig till de ungas framtidsplaner. Även om något tema tas upp i många sammanhang kan det också behandlas som en egen helhet.

I samband med frågor som är viktiga för de unga aktualiseras också frågor om kyrkans tro och den betydelse tron har i livet. Ur innehållet i kyrkans tro öppnar sig perspektiv som hjälper ungdomarna att tänka igenom sina värderingar och kan stödja dem då de ska fatta viktiga beslut. Bäst och mest genuint möts de ungas livsfrågor och kyrkans tro i skriftskolans

böneliv. Där får livsfrågorna vara närvarande och genom bönen får de unga kraft att leva vidare i vardagen.

Centralt innehåll

Frågor som hör ihop med den ungas utvecklingsskede

- att bli självständig och frigöra sig från föräldrarna samt att få en fungerande relation till dem, att knyta kontakter med jämnåriga och med vuxna utanför familjekretsen
- att finna den egna sexuella identiteten, relationen till sin egen och andras sexualitet, relationen till det motsatta könet, äktenskapet och frågan om bildande av familj
- att ställa upp värderingar och ideal, samvetet, identiteten, betydelsen av gränser

Aktuella frågor för den unga och frågor som hänför sig till framtiden

- ungdomskulturen, val av livsstil, hobbyer, konsumtion, mode, underhållning, medier, droger
- naturen och miljön, samhället, teknologin, kulturen, mångkultur, arbete, arbetslöshet, studier, yrke, val av bana i livet
- ansvar, rättvisa, tolerans, marginalisering, våld, krig och fred
- aktuella frågor på ett lokalt och ett globalt plan

Grunderfarenheter av livet

- livets mening och mål, gudsfrågor
- händelser/frågor som har att göra med människans levnadslopp
- glädje, hopp, livstro, livsglädje, frihet
- fruktan, skuld, ångest, lidande, att avstå, döden, sorg

KYRKANS TRO

Dopbekännelsens trinitariska struktur ger en stomme för behandlingen av trosinnehållet i skriftskolan. Det är viktigt att innehållet i kyrkans tro knyts till ungdomarnas livsfrågor och omvårdnaden av deras andliga liv. Det kan vara svårt att på förhand anknyta de ungas frågor till speciella delar i den kristna läran. De frågor som väcks hos de unga under skriftskolan ger material när man behandlar kyrkans tro. Genomgången av detta hjälper ungdomarna att få insikter i sitt liv och handlande. På detta sätt skapar de sig under skriftskolan en helhetsbild av tron och dess betydelse i livet.

Skapelsen

Målet är att den unga lär känna Gud som Fadern och Skaparen och att han eller hon finner det unika hos sig som människa och som en del av skapelsen.

Den första trosartikeln lyfter fram frågorna om Gud, livets mening, världens tillblivelse och om människan som en del av skapelsen. I detta sammanhang är det naturligt att man bekantar sig med budorden. Detta ger redan i början av skriftskolan en möjlighet att bearbeta frågor om rätt och fel, Guds vilja och det dubbla kärleksbudet.

Centralt innehåll

- Tron på Gud
- Gud - den allsmäktige Fadern
- Gud - himmelens och jordens Skapare
- Människan i skapelsen

- Guds vilja – budorden
- Förnuftet och samvetet i Guds viljas tjänst

Frälsningen

Målet är att den unga lär känna Gud som Sonen, Jesus Kristus, och hans frälsningsverk.

Innehållet i den andra trosartikeln är Jesu person, verksamhet, undervisning och frälsningsverk. Vid behandlingen av den andra trosartikeln kan konfirmanderna läsa ett evangelium.

Centralt innehåll

- Jesu liv, verksamhet och undervisning
- Jesus - människa och Guds Son
- Synd, försoning och frälsning
- Kristi uppståndelse och himmelfärd
- Kristi återkomst och den yttersta domen

Helgelsen

Målet är att den unga lär känna Gud som den heliga Anden, som verkar i kyrkan genom ordet och sakramenten och skänker tron och kärleken.

Den tredje trosartikeln lyfter fram frågor kring den heliga Anden, tron, församlingen, sakramenten, gemenskapen, syndernas förlåtelse och livet efter döden. Ungdomarnas erfarenheter från församlingen, deras deltagande i församlingens verksamhet samt bönelivet i skriftskolan konkretiserar behandlingen av den tredje trosartikeln.

Tron och kärleken som den heliga Andens gåvor ger kraft och mod att leva som kristen.

I detta avsnitt är det möjligt att koncentrerat behandla Bibeln som Guds ord samt Bibelns uppkomst och användning i kyrkans arbete och i den kristnes liv.

Centralt innehåll

- Den heliga Andens verksamhet, den världsomfattande kyrkan, församlingen
- Guds ord och sakramenten: dopet och nattvarden
- Bibelns tillkomst och betydelse
- Tron och kärleken som den heliga Andens gåva
- Nådegåvorna, Andens frukter
- Missionen
- Diakonin
- Församlingens arbetsformer
- Kyrkoåret, gudstjänsterna och förrättningarna
- Bönen och vårdandet av troslivet
- Bättring, syndaförlåtelse och rättfärdighet genom tron
- Hoppet om uppståndelse och evigt liv

BÖNEN

Målet är att den unga finner bönen och gudstjänsten som ett sätt att finnas till och leva inför Guds ansikte.

Bön är människans sätt att finnas till och leva inför Guds ansikte.

Skriftskolans egna gudstjänster, de dagliga andaktsstunderna, morgon- och aftonandakterna, sätten att arbeta med Bibeln liksom den tid som avsätts för personlig meditation, stillhet, bön och bibelläsning i samband med det dagliga arbetet hör allt med som en del av det gemensamma bönelivet. Det är viktigt att i skriftskolan anknyta till seder som är bekanta för ungdomarna, t.ex. när det gäller afton- eller bordsböner.

Innehållsmässigt tar man i skriftskolans böneliv fasta på de ungas frågor och kyrkans tro.

Vårdandet av det andliga livet är en naturlig del av samvaron och planeringen av detta är en gemensam uppgift för lärarteamet och de unga. Det är bra om det i skriftskolan finns ett särskilt sakralt rum. I fall ett sådant inte finns, kan man tillsammans med konfirmanderna avskilja ett rum för detta ändamål.

Centralt innehåll

- Kyrkoårets teman, de kristna symbolerna, liturgiska färger och gester, kristna traditioner
- Användningen av trosbekännelsen, bönen Fader vår och Herrens välsignelse i gudstjänsterna och vid bönestunderna
- Användningen av Bibeln vid vårdandet av det andliga livet
- Musiken, att sjunga och spela tillsammans
- Konfirmandernas möjlighet till själavård och bikt

SLUTAVSNITTET

Målet är att den unga strukturerar och utvärderar det inlärdade, anknyter till större helheter och finner en betydelse för det i sitt liv samt förbereder sig för konfirmationen.

Under hela konfirmandtiden bör man ge konfirmanderna möjligheter att strukturera det inlärdade och relatera det till egna frågor och frågor om det gemensamma livet. I slutavsnittet fördjupar man sig och samlar det som man lärt sig under olika skeden och i olika sammanhang till större helheter. Det är viktigt för den unga att identifiera vilken betydelse allt det upplevda och inlärdade har i hennes liv.

Det är viktigt både för läraren och eleven att utvärdera det inlärdade och få respons av varandra. T.ex. med hjälp av en inlärningsdagbok är det möjligt att stödja och fördjupa inläringen hos varje enskild konfirmand. Ett personligt samtal med varje konfirmand tjänar samma syfte. I slutavsnittet kan man utvärdera det man lärt sig i hela gruppen, parvis eller individuellt.

En central fråga för slutavsnittet är hur ungdomarnas andliga liv fortsätter efter skriftskolan. Den unga uppmuntras att delta i hemförsamlingens verksamhet och gudstjänstliv.

Konfirmandgruppen har en gemensam sträcka bakom sig. Under färden har det hänt mycket. De gemensamma processer som har haft med gruppen att göra bör föras till ett meningsfullt slut, så att den unga upplever sig vara fri att självständigt förverkliga sina egna planer för framtiden.

Konfirmationen och den gemensamma nattvardsgudstjänsten är något som kräver förberedelse av konfirmandgruppen. De skall börja behandlas i början av skriftskolan.

Konfirmationen och nattvardsgudstjänsten är betydelsefulla också för de ungas anhöriga. Konfirmandtiden och speciellt konfirmationsgudstjänsten är en möjlighet för lärarna att samarbeta med föräldrarna och faddrarna. Deras möjligheter att aktivt delta i de ungas

konfirmationsfest bör stärkas. Kontakterna med hemmen och eventuella besök vid de fester som firas i samband med konfirmationen är praktiska frågor som ansluter till det avslutande avsnittet.

Direktiv som berör konfirmationen ges i boken Kyrkliga förrättningar.

Centralt innehåll

- Integrering av det inlärd, sammanfattning och utvärdering
- De ungas möjligheter att delta i församlingsverksamheten
- Konfirmationens betydelse och förberedelsen för konfirmationsmässan

FÖRSAMLINGSORIENTERING

Målet är att den unga känner till församlingen och kyrkans verksamhet och lever i församlingens gemenskap.

Under konfirmandtiden deltar den unga i gudstjänster och förrättningar, i olika evenemang och i aktuella projekt inom verksamheten. Det är viktigt att anknyta också till de erfarenheter av församlingsverksamhet som en del av de unga har när de kommer till skriftskolan. Genom att ta del i verksamheten blir församlingens mötesplatser och lokaler bekanta för de unga. En växelverkan med arbetstagare, förtroendevalda och andra ansvarspersoner ger nya synvinklar på församlingslivet.

Det är bra om deltagandet i församlingsverksamheten förläggs till olika skeden av konfirmandtiden. Början av konfirmandtiden lämpar sig mer för praktisk verksamhet. Intresset att delta i gudstjänsten är däremot bättre i ett senare skede av skriftskolan.

Ur församlingens gemenskapens synvinkel är skriftskolan en utmaning för hela församlingen. Skriftskolan borde bidra till att stärka konfirmandens identitet som medlem av kyrkan och hjälpa honom eller henne att upprätthålla kontakten med församlingen genom livet. Lärarna kan även presentera församlingen som en eventuell framtida arbetsplats för konfirmanderna.

Centralt innehåll

- Deltagande i gudstjänsterna
- Deltagande i församlingsverksamheten
- Deltagande i projekt som har med olika arbetssektorer att göra
- Kontakt med församlingsanställda, förtroendevalda och ansvarspersoner
- Att bekanta sig med kyrkan och övriga församlingslokaler

4 Gudstjänsten i konfirmandarbetet

Gudstjänstens betydelse i konfirmandarbetet

Bönen är en naturlig och oersättlig del av konfirmandarbetet. Bönen ger den unga under konfirmandtiden ett naturligt sätt att finnas till och leva inför Gud. För att detta skall bli verklighet förutsätter det en växelverkan mellan livet, tron och bönen under skriftskolprocessen. Bönen är också en del av den församlingens gemenskap som skriftskolan i sin helhet är integrerad i.

Det är Gud som är den givande parten i bönen. I bönen vidrör den helige Guden den unga människans liv och hjälper henne att växa och mogna i tron. Genom bönen visar sig

gudsrelationen som en förtroendefull växelverkan. På så vis har bönen stor betydelse också för hur ungdomarnas gudsbild utformas och fördjupas.

Det är viktigt att stödja den ungas tillväxt vad gäller det personliga bönelivet så att han eller hon kan hitta för egen del lämpliga former för bibelläsning, bön, stillhet, meditation, andakt och övrigt andligt liv. När bönen finns med i alla skriftskolans arbetsfaser, undviker man en ensidig och enbart rationell behandling av frågorna.

Gudstjänsten är kärnan i skriftskolans böneliv. Den är en trygg mötesplats där Gud själv talar till oss och vi till honom. En sådan växelverkan mellan Gud och människa är kännetecknande för hela skriftskolan. Denna skiljer skriftskolan t.ex. från skolans religionsundervisning genom att den står för ett eget sätt att närma sig de frågor som skall behandlas i skriftskolan.

Gudstjänsten ger en ny synvinkel på hur man närmar sig Bibeln. Bibelläsningen i gudstjänsterna och vid andakterna innebär inte bara att man på ett yttligt sätt bekantar sig med kyrkans heliga texter, utan det är fråga om ett andligt bruk av dem. Bibeln blir levande genom att man läser den och predikar ur den. När Bibeln används i gudstjänsten kan det uppmuntra konfirmanden att också på egen hand studera Bibeln.

Musiken har en särskilt nära anknytning till gudstjänstfirandet. I gudstjänsten är musiken en del av det som händer kring bönen. Där får bönen form genom sången och musiken.

I gudstjänsten betjänar Kristus själv sin församling och sänder den ut att tjäna andra. Gudstjänsten styr oss på detta sätt att älska vår nästa.

Arrangerandet av gudstjänstlivet under konfirmandtiden

Gudstjänsten är en viktig del av grundstrukturerna för konfirmandarbetets mål. I den lokala skriftskolplaneringen bör man beakta detta framför allt när man lägger upp dagsprogrammet. En växelverkan mellan livet, tron och bönen under skriftskolan förutsätter att den aspekt som bönen och gudstjänsten öppnar genomgående finns med i skriftskolans enskilda arbetsavsnitt och att det dagligen reserveras tillräckligt med tid för dem. Skriftskolans gudstjänstliv hämtar sitt innehåll ur ungdomarnas liv och kyrkans tro. I gudstjänsten lever och utövar konfirmanden det som behandlas under konfirmandtiden.

När man arrangerar gudstjänstlivet under konfirmandtiden är det naturligt att stöda sig på den egna församlingens gudstjänstpraxis. Detta för att den unga senare kan känna sig hemma också i församlingens gemensamma högmässor. Söndagens högmässa är församlingens främsta och hållbaraste stöd för den ungas andliga liv efter konfirmationen. Därför får skriftskolans gudstjänstliv inte bli en egen isolerad subkultur i församlingens verksamhet. Då den unga deltar som konfirmand i församlingens gemensamma gudstjänster, behöver han eller hon handledning, stöd och församlingens förtroende. Konfirmandernas deltagande i församlingens gemensamma gudstjänster bör beaktas när de planeras och genomförs.

Om ungdomarna regelbundet går i gudstjänsten och också får delta i planeringen kommer de bättre att förstå gudstjänsternas innehåll och betydelse. Varje gång konfirmandgrupperna samlas bör det finnas med något som har med bön, stillhet, meditation och arbete med Bibeln att göra. På lägren kan man ha ett regelbundet böneliv exempelvis via tideböerna. Om man under konfirmandlägret håller dagliga gudstjänster, är en lämplig tidpunkt för dem t.ex. början av kvällen, eftersom man i den gemensamma gudstjänsten kan ta in frågor och erfarenheter från dagens arbete.

För att kunna ha ett mångsidigt gudstjänstliv under konfirmandtiden måste det finnas tillgång till ett sakralt rum, oberoende av var skriftskolan hålls. Rummets karaktär och betydelse förstärks om det endast används för gudstjänstbruk.

Skriftskolans gudstjänstliv bygger på förtroende. Det förutsätter att man respekterar konfirmandens synsätt och känslor och behandlar dem konfidentiellt. Ungdomarna deltar under konfirmandtiden tillsammans med hjälpledarna och lärarna i gudstjänstens förberedelse och genomförande. På detta sätt får den ungas eget språk och sätt att ge uttryck för inre känslor en plats i gudstjänstlivet. Gudstjänsten talar till människan också genom sin egen tyngd. Det heliga kan upplevas på ett äkta och verkligt sätt också utan att det uttrycks i ord. I skriftskolan bör man ge utrymme för ett sådant möte med det heliga, för meditation och upplevelse av stillheten. Det är ändå viktigt att man i skriftskolans gudstjänstliv också bereder de unga en möjlighet att beröras av förkunnelse och predikan.

Det bör finnas tillräckligt med moment av upprepning vid skriftskolans gudstjänster och andakter. Det är inte ändamålsenligt att skapa olika gudstjänster för varje lägerdag och varje samling. Upprepningen gör att konfirmanderna känner sig trygga i situationen. På det sättet kommer sådana frågor som bara på ett yttligt sätt har berört konfirmanderna att få en djupare och angelägnare betydelse. Att t.ex. lära sig grundtexterna i katekesen - de tio budorden, trosbekännelsen och bönen Fader vår - utantill, stöder bönen och meditationen. Upprepningen är viktig för troslivet. Genom upprepning tillägnar man sig småningom det centrala sakinnehållet i vår kristna tro.

Man bör också se till att konfirmandernas gudstjänst- och andaktsliv blir tillräckligt mångsidigt och omväxlande. Det är naturligt att beakta kyrkoåret under skriftskolans gång. En konfirmandtid som sträcker sig åtminstone över ett halvt år ger möjligheter att leva i nära kontakt med kyrkoåret och dess rika tradition. I rubrikerna för kyrkoårets helger återfinns mycket av innehållet i konfirmandarbetets mål.

Utöver den egna församlingens gudstjänstpraxis är det under konfirmandtiden bra att få kontakt med såväl den egna som också andra kyrkors mångfasetterade gudstjänstliv. Detta hjälper ungdomarna att inse att hemförsamlingens gudstjänst har sin grund i den rika kristna liturgiska tradition som utformats under ett par tusen års tid. Detta kan också hjälpa den unga att förstå traditionens betydelse i gudstjänsten.

Avsikten med att helga en dag varje vecka är att bli stilla inför Gud. Detta bör beaktas också under konfirmandtiden. Söndagen är helgdag också på konfirmandlägret.

5 Musiken i konfirmandarbetet

Musikens betydelse i kyrkan

Gud har i samband med sitt skapelsearbete skapat musikens beståndsdelar och gett människan musikalitetens gåva, förmågan att som Guds medarbetare föra skapelseverket vidare. Musiken har en stor betydelse i människornas vardag och fest. De kristna har från första början sjungit vid sina gemensamma samlingar. I många psaltarpsalmer uppmanas vi att sjunga, spela och lovprisa, men i dem ger människan också utlopp för sin nöd, anfäktelse och smärta. Musiken bär människornas suckar fram till Gud. Kolosserbrevet förknippar musiken med församlingens gemensamma samlingar: "Låt Kristi ord bo hos er i hela sin rikedom och med all sin vishet. Lär och vägled varandra, med psalmer, hymner och andlig sång i kraft av nåden, och sjung Guds lov i era hjärtan" (Kol. 3:16). När Bibeln berättar om olika uttrycksformer för sång och spel, ger den samtidigt en bild av musikens uppgift vid de kristnas centrala samling, gudstjänsten.

Musikens starka ställning i vår kyrka bygger på Bibeln och kyrkans tradition. Luther motiverar musikens betydelse och uppgift utgående från treenighetstron. Musiken är Guds goda skapargärning. Den har skapats tillsammans med den övriga skapelsen. Den är en del av människornas värld, av det mänskliga livet, där Gud ändå är närvarande. Musiken kan på ett positivt sätt medverka också till att tron föds. Luther anser lovprisningen av Gud, bönen och sången vara ett av församlingens kännetecken. Den heliga Anden gör genom tron den församlade menigheten delaktig av Guds goda gärningar och åstadkommer att Gud lovprisas. I grund och botten är församlingens svar av Guds en gärning: "Han lade en ny sång i min mun, en lovsång till vår Gud" (Ps. 40:4).

Musiken har en stor betydelse som skapare av gemenskap människor emellan, men den lutherska kyrkan är också det sjungna ordets kyrka. Kristus är närvarande och verkar genom det sjungna ordet. Det är detta som enligt den lutherska teologin gör att musiken har en särställning jämfört med de övriga konstarterna.

Musiken i den ungas liv

Musiken är nästan utan undantag en del av varje ung människas liv, men den återspeglar också mera allmänt taget situationen i samhället. T.ex. samhällliga missförhållanden, avsaknaden av jämställdhet och andra fenomen behandlas inom musiken. Speciellt inom ungdomsmusiken i dess olika stilarter tar man ställning till samhällliga frågor. Inom ungdomskulturen förenar musiken ungdomar med samma musikkultur med varandra och utestänger dem som tänker annorlunda ur grupp gemenskapen. Med musikens hjälp kan ungdomarna medvetet stärka sitt självförtroende och bli bättre rotade i sina egna tankar, minnen och känslor. Den unga kan också medvetet eller omedvetet ta musiken till hjälp när det gäller att bearbeta sina känslor. Vidare kan han eller hon identifiera sig med och ansluta sig till en större grupp och känna samhörighet med den och bli godkänd av den. Musiken tjänar som ett hjälpmedel för den unga människan att växa, söka sig själv och bli självständig.

De ungas musikaliska världsbild har blivit mångsidigare och öppnare. Musikindustrins frammarsch och teknikens utveckling har berikat vår dagliga ljudmiljö avsevärt. De unga kommer i kontakt med många olika typer av musik och kan ta dem till sig. Detta delar in de unga i egna grupper, men kan också öka toleransen och förståelsen för dem som är annorlunda. Musikindustrins och den övriga underhållningsindustrins framväxande har fört också en annan sida med sig: det blir alltmera sällsynt att uppleva tystnaden. En utmaning för musiken i konfirmandarbete är att lära konfirmanderna att lyssna på sin omgivning och möjligen också på ett kritiskt sätt utvärdera den. I skriftskolan finns det möjlighet att söka stillheten - som en del av musiken och bönelivet - och dess betydelse för den egna tillväxten som människa och kristen.

Musikens betydelse i konfirmandarbetet

Musiken är närvarande i många situationer under konfirmandtiden. Dess uppgifter och mål varierar enligt sammanhanget. Musiken har egna mål som stiger fram ur dess specialuppgift, men också mål som berör hela skriftskolan. Å ena sidan utmanar musiken den unga att dryfta musikens betydelse för egen del. Å andra sidan bygger musiken upp gemenskap, skapar en trygg atmosfär, hjälper att möta andra och åstadkommer växelverkan. Genom musiken upplever den unga helighet, glädje och Guds närvaro. Med musikens hjälp kan han eller hon också hantera svåra problem. Genom musikens förmedling kan också de vuxna bättre förstå ungdomarna och deras känslor. Det är viktigt att spela och sjunga tillsammans under konfirmandtiden. Det man gör tillsammans förenar och skapar på samma gång ny beredskap för arbetet i konfirmandgruppen.

Förutom att sjunga och spela kan man vid undervisningen i musiken använda bl.a. rörelse till musik som arbetssätt. Man kan lyssna till musik, ha grupparbeten och diskussioner. När man väljer arbetssätt skall man tänka på vad som bäst främjar inläringen, vad som känns naturligast, hur stor gruppen är, gruppens förmåga och lokalens begränsningar.

Det kan finnas olika dimensioner inom musikundervisningen. Dessa bör stå i inbördes balans med varandra. Det är t.ex. bra att känna till en del grundfakta kring psalmboken. Man skall kunna använda den, hitta psalmer för olika situationer. Det naturligaste sättet att använda psalmer är att sjunga dem. När man planerar skriftskolan, bör man tänka över i vilket sammanhang musikens olika dimensioner bäst kan genomföras: utgör de en enda helhet eller delar man upp dem på olika sammanhang.

Musikens uppgift i konfirmandarbetet är att å ena sidan stödja det övergripande målet och å andra sidan stödja den musikalitet som finns hos alla ungdomar. Musiken är ett estetiskt ämne, som är sammansatt av många element: rytm, melodi, harmoni och klangfärg. Den har en mångskiktad, ofta omedveten inverkan på människan. Musiken är en upplevelse i sig själv. Men den är också ett ämne där man kan öva upp sina färdigheter. En enhetlig helhet uppstår när både känsla och praxis är i balans med varandra.

Bäst uppnås målen genom samarbete. Lärarteamet, dit också kantorn hör, planerar skriftskolhelheten och kantorn svarar tillsammans med de övriga medlemmarna i teamet för att musiken integreras i denna helhet. Det är önskvärt att kantorn hela tiden kunde närvara i konfirmandarbetet. I praktiken är detta inte alltid möjligt, varför man kan behöva alternativa arbetssätt. Ett minimum vad gäller kantorns deltagande kan anses vara t.ex. tio timmars arbetsinsats per konfirmandgrupp. Oberoende av kantorns möjligheter att delta i gruppens arbete, bör musiken i varje fall på ett naturligt sätt finnas med i all verksamhet. Vid behov kan man fördela ansvaret för detta på de övriga lärarna och på medhjälparna allt efter situation och lokala resurser.

Innehållet i skriftskolans musik

I konfirmandundervisningen lär sig konfirmanderna något hela tiden. Inläringen kan inte begränsas till några medvetet styrda situationer. Av denna orsak är det naturligt att granska skriftskolans musik som en helhet, som bildas av olika delar som stödjer varandra. "Musiken i skriftskolan" innehåller konfirmandtidens alla former av musikaktiviteter: att delta i församlingsverksamheten, musikundervisningen, den övriga konfirmandundervisningen, gudstjänst- och bönelivet, lägerperiodernas gemensamma fritid osv.

Utgångspunkt för planeringen av musiken är den egna församlingens verksamhet, dess liv och praktiska bruk. En annan utgångspunkt är konfirmandgruppens beredskap och färdigheter. Det är viktigt att komma ihåg de ungas verklighet och ta deras musikvärld på allvar. Eftersom musiken har en så stark ställning i den ungas liv, är det bra att diskutera kring musikens betydelse tillsammans med ungdomarna. Under skriftskolans gång kan man fundera över varför musiken har en så central ställning i församlingsverksamheten, på vad användningen av musik i församlingen grundar sig, vart man vill nå med musiken och hur man kunde använda den så mångsidigt som möjligt. På samma gång får konfirmanderna ta del av och uppleva kyrkans rika musiktradition.

Gudstjänstmusiken är ett centralt innehåll i skriftskolan både vad gäller det rent kunskapsmässiga och det som man upplever och erfar för egen del. Till undervisningens innehåll hör att strukturera gudstjänstens helhet, betydelsen av och innehållen i dess olika delar samt att bekanta sig med den egna församlingens musikpraxis och de melodier som används. Dessa frågor befrämjar tillväxten av ett personligt böne- och gudstjänstliv.

Psalmboken anknyter på ett grundläggande sätt till gudstjänsterna och församlingslivet. Man blir bäst bekant med psalmboken genom att använda den och sjunga psalmer. Skriftskolans egna gudstjänster och andakter ger en god möjlighet till detta.

Största delen av finländarna deltar i något skede av sitt liv i de kyrkliga förrättningarna. Förrättningarnas gudstjänstkaraktär påverkar också valet av musik. I konfirmandundervisningen är det bra att sätta sig in i förrättningarnas karaktär. Det är viktigt att fundera över hur förrättningens karaktär påverkar den musik man använder. Tillsammans lär man sig att välja lämpliga psalmer för olika tillfällen.

Kör- och instrumentalmusiken berikar och utvidgar gudstjänstmusikens möjligheter. Gudstjänstens mest centrala instrument är orgeln. Under konfirmandtiden är det naturligt att bekanta sig med orgeln och dess användningsmöjligheter som gudstjänstinstrument och i församlingens musikverksamhet.

Under konfirmandtiden skall man också ta reda på vilka möjligheter som ungdomarna har att delta i sin hemförsamlingens musikverksamhet. Att få bekanta sig t.ex. med kantorns arbete kan på ett nytt sätt öppna gudstjänstmusiken och dimensioner i församlingens musikliv. Under konfirmandtiden lär ledarna känna ungdomarna och får veta vad konfirmanderna har för musiksmak och musikhobbyer. Då kan en del av konfirmanderna finna meningsfulla uppgifter inom församlingens musikliv. Det är en utmaning för ledarna att söka sådana verksamhetsprojekt inom församlingen där de unga kan göra en kreativ insats.

Den andliga ungdomsmusiken är ett omfattande och mångtydigt begrepp. I detta sammanhang avses den ungdomsmusik som förverkligas med populärmusikens medel och som har ett andligt budskap. En sådan musikstil är oftast mest bekant för de unga och därför är det lättast för dem att närma sig den. Under konfirmandtiden är det naturligt att så mångsidigt som möjligt bekanta sig med olika stilar inom den andliga ungdomsmusiken och därigenom lägga märke till att samma budskap kan förmedlas på många sätt.

De unga har blivit vana att uttrycka sig på många olika sätt. Vid sidan av musiken finns det andra starka uttrycksområden såsom bildens och rörelsens värld. Därför behövs också inom konfirmandarbetet en helhetssyn när det gäller de ungas olikheter och ett helhetsmässigt grepp vid bruket av olika uttryckssätt.

6 Planeringen av konfirmandarbetet

Tillämpning av planen för konfirmandarbetet

Plan för konfirmandarbetet 2001 är till sin karaktär en ramplan. I den definieras kyrkans gemensamma utgångspunkter och grunderna för konfirmandarbetet. I enlighet med dem planerar församlingarna sina skriftskolor. Målen för konfirmandarbetet utgör grunden för den innehållsmässiga planeringen av skriftskolan. Man måste emellertid fråga sig hur dessa mål bäst kan förverkligas i praktiken. De förnuftigaste lösningarna för de enskilda församlingarna finner man på det lokala planet. För detta behövs lyhördhet och kännedom om det som händer i ungdomsvärlden och de frågor som är aktuella.

Helhetsplaneringen av konfirmandarbetet

Normalreglementet för skriftskolan förutsätter att man i församlingarna årligen gör upp en verksamhetsplan för konfirmandarbetet, som godkänns av kyrkorådet eller församlingsrådet. Av verksamhetsplanen bör framgå det uppskattade antalet konfirmander och konfirmandgrupper, formerna för skriftskolan, tidpunkterna för skriftskolans inledning och avslutning, konfirmationerna, de ansvariga lärarna, platserna för undervisningen, behovet av övriga lokaler och övrig personal och läroböckerna som skall användas. Vidare bör det

framgå hur de olika arbetsformerna deltar i konfirmandarbetet, hur det lokala samarbetet med föräldrarna och skolorna läggs upp samt hur man har för avsikt att gå tillväga med skriftskolor för olika specialgrupper.

Utöver vad som nämnts ovan uppgör församlingen en lokal plan för konfirmandarbetet. Varje lärarteam detaljplanerar sin skriftskola utgående från den lokala planen. Denna lokala plan är i första hand avsedd för medarbetarna, men det är också bra att visa den för de förtroendevalda i samband med den årliga verksamhetsplanen för konfirmandarbetet. Det är nyttigt att utvärdera den lokala planen för konfirmandarbetet regelbundet.

De flesta församlingar har ett lägeravsnitt i sitt konfirmandarbete. Det finns emellertid konfirmander som inte kan eller inte vill delta i en lägerskriftskola. Man bör garantera dessa ungdomar möjlighet att gå i skriftskola genom andra arrangemang.

Skriftskolan bör innehålla olika former för samvaro, såsom lägerdagar, samlingar på dag- och kvällstid, utfärder, exkursioner, olika besök och verksamhetsprojekt. Projekt där ungdomarna kan delta i planeringen och genomförandet lämpar sig väl för konfirmandarbetet.

Konfirmandarbetet är en uppgift för hela församlingen där alla arbetsformer och medarbetare skall vara med på ett ändamålsenligt sätt. Om konfirmandarbetet inskränks till att utgöra enbart en del av ungdomsarbetet vilar det på en för smal bas inom församlingsverksamheten.

Planering och genomförande av en skriftskola

I skriftskolan har undervisningen ofta varit en arbetsuppgift som baserar sig på den arbetsfördelning lärarna uppgjort sinsemellan. Detta har gjort att den gemensamma planeringen och möjligheten att undervisa tillsammans begränsats.

Plan för konfirmandarbetet 2001 förutsätter att lärarna samarbetar intimt när det gäller planering, genomförande och utvärdering. Lärarteamet gör under ledning av den som ansvarar för skriftskolan en detaljplan för varje enskild skriftskola.

Skriftskolans lärare är en teolog, en kantor och en ungdomsarbetsledare. Det är också önskvärt att diakoni- och barnarbetarna deltar i teamets arbete. Bland medarbetarna bör det finnas både män och kvinnor. Det är bra om alla de personer som på något sätt är engagerade i konfirmandarbetet kallas med i planeringen av skriftskolan. Hjälpmedlarna deltar om möjligt i planeringen. Det är också bra att rådgöra tillsammans med köks- och fastighetspersonalen om praktiska angelägenheter och principerna för verksamheten.

Det är önskvärt att församlingarna övergår från den traditionella lektionsstrukturen till större undervisnings- och inlärningshelheter. Lärarteamet gör en detaljplanering kring centrala undervisningsteman. Målen för konfirmandarbetet skall beaktas vid denna planering. Det är en huvuduppgift för den präst eller lektor som leder skriftskolan att ansvara för att man följer de gemensamma målen. Genom lärarteamets arbete blir undervisnings- och inlärningshelheterna tydligare under skriftskolans gång. Till helheten hör också uppföljning av processen och en fortgående utvärdering.

Målen i denna plan gäller konfirmandarbetet som helhet. Skriftskolan med alla sina verksamhetsformer är en inlärningsprocess där alla är med om att lära sig något. Skriftskolans lärare och hjälpledare är med under hela skriftskolan vilket påverkar skriftskolans karaktär.

Samarbetet med föräldrarna och faddrarna är viktigt för skriftskolan. Skriftskolan berör på många olika sätt konfirmandernas hela familj och släkt.

Uppföljning, utvärdering och utvecklande av skriftskolan

Konfirmandarbetets alla delområden skall utvärderas kontinuerligt under skriftskolans gång. Med hjälp av respons och fortgående uppföljning kan man rätta till brister som man har märkt vid inläringen. Tillsammans med konfirmanderna kan man fördjupa sig i de frågor som de är intresserade av.

När det gäller uppföljningen rekommenderas det att man gör en individuell eller gemensam inlärningsdagbok. Inlärningsdagboken är ett utmärkt redskap också för lärare när det gäller att utvärdera den egna arbetsinsatsen, samarbetet med de andra lärarna och hur skriftskolan genomförts. Den effektiviserar lärarnas utveckling och inläring och teamets utveckling.

Lärarteamet måste fatta många beslut i olika situationer även om planerna för hur arbetet skall genomföras har uppgjorts med omsorg. Under lägerperioden behöver lärarna gemensamma regelbundna överläggningar där man går igenom det som har hänt och preciserar hur de följande undervisnings- och inlärningshelheterna skall genomföras.

Normalreglementet för skriftskolan förutsätter att lärarna gör dagbok. I dagboken införs anteckningar regelbundet under skriftskolan.

Skriftskolans dagböcker utnyttjas i samband med planeringen av följande års verksamhet. De centrala punkterna i dagboksanteckningarna kan återges i arbetsområdets verksamhetsberättelse. Detta ger möjlighet till en uppföljning och utvärdering av konfirmandarbetet samt förslag till utvecklingsåtgärder.

Stiftets handledning är i detta sammanhang viktig. Vid biskopsvisitationerna tas skriftskolans dagböcker och verksamhetsberättelserna som berör arbetsområdet upp till granskning. De konsulter och utbildare som stiftet har utsett för konfirmandarbetet är en viktig resurs när det gäller att stödja och utveckla konfirmandarbetet.

Den statistik som kyrkostyrelsen årligen sammanställer och de fyraårsberättelser som Kyrkans forskningscentral uppgör möjliggör en långsiktig uppföljning av konfirmandarbetet. Statistiska fakta är också till hjälp på stifts- och församlingsnivå när det gäller att följa med utvecklingstrenderna beträffande konfirmandarbetet.

7 Praktiska anvisningar för konfirmandarbetet

Katekesen som grund för undervisningen

Kyrkomötet godkände 12.11.1999 den kristna läran, vars namn blev Katekesen. "I skriftskolan meddelas undervisning enligt den kristna läran, som godkänts av kyrkomötet" (KO 3:4).

Reglemente

"Församlingens reglemente för skriftskolan godkänns av kyrkorådet/församlingsrådet. Beslutet skall underställas domkapitlet för fastställelse" (KO 3:3). Denna punkt i kyrkoordningen ger stiftet möjlighet att följa med, stödja och handleda konfirmandarbetet i församlingarna. Kyrkostyrelsen godkänner normalreglementet för skriftskolan.

Planeringsansvar

Kyrkorådet/församlingsrådet ansvarar tillsammans med kyrkoherden för att församlingen håller skriftskolor på vederbörligt sätt. En tjänsteinnehavare utses att ansvara för helhetsplaneringen och organiseringen av konfirmandarbetet i församlingen.

Undervisningsmaterial

Som officiella läroböcker för skriftskolan används Bibeln, katekesen, psalmboken och de läroböcker som biskopsmötet godkänt. Konfirmandlärarna väljer det övriga läromaterialet.

Konfirmandundervisningens timantal

Undervisningens sammanlagda timantal är 80 timmar. Man bör konsekvent hålla fast vid undervisningens helhetsmängd och man bör också följa upp att den följs.

Minimilängd

Skriftskolan bör vara åtminstone ett halvt år.

Antalet deltagare

Skriftskolgruppen får ha högst 25 deltagare. Kyrkorådet/församlingsrådet kan i undantagsfall fatta beslut om större grupper när därtill finns särskilt vägande skäl.

Det rekommenderas att antalet ungdomar i specialgrupper (t.ex. teckenspråksgrupper, hörselskadade, dysfatiker) är högst åtta.

När det gäller specialskriftskolor för förståndshandikappade får gruppen ha högst åtta deltagare (specialskriftskola 1) och när det gäller en grupp av gravt förståndshandikappade (specialskriftskola 2) begränsas deltagarnas antal till fyra.

Medarbetarna

Antalet lärare och övriga medarbetare bör stå i proportion till gruppens storlek och karaktär. Det rekommenderas att det för varje påbörjat totalt konfirmander i skriftskolan finns åtminstone en vuxen medarbetare. Utöver dem finns det äldre ungdomar som hjälpledare. Det är ändå alltid de vuxna som har ansvar för skriftskolan. Ett tillräckligt antal medarbetare är en trygghetsfaktor både för konfirmanderna och lärarna. Det är dessutom fråga om att arbetsbördan inte skall bli för stor för den enskilda medarbetaren.

Bland konfirmanderna finns det ofta unga som kräver särskild uppmärksamhet och specialkunskap. För en del grupper finns det riktgivande rekommendationer när det gäller behovet av arbetskraft i relation till konfirmandernas antal. I specialskriftskolorna för förståndshandikappade behövs det en ledare för varje elev och när det är fråga om en grupp av gravt förståndshandikappade två ledare för varje elev.

Lärarna

"Ledningen av skriftskolan tillkommer en präst eller lektor. Såsom lärare verkar dessutom församlingens kantorer, ungdomsarbetsledare och övriga anställda, i enlighet med vad som föreskrivs i församlingens reglemente för skriftskola" (KO 3:3). Diakoni- och barnarbetarna har sådan specialkunskap som stöder konfirmandarbetet. Bland medarbetarna kan det också finnas praktikanter och andra tillfälligt avlönade. Den präst eller lektor som leder skriftskolan ansvarar för skriftskolans dokumentering och information.

Hjälpledare

Hjälpledarna, dvs. äldre ungdomar som har genomgått hjälpleदारutbildning, är viktiga för skriftskolan. Deras uppgifter utformas i de praktiska situationerna. Man bör fästa speciell uppmärksamhet vid hjälpledarnas introduktion i sina uppgifter, så att de kan finna sin plats i lärarteamet.

Skriftskolans dagbok

I skriftskolan förs dagbok för uppföljning och utvärdering.

Skriftskolor för specialgrupper

Församlingen skall erbjuda konfirmandundervisning för alla ungdomar. Enligt kyrkoordningen "meddelas vid behov konfirmandundervisningen enskilt" (KO 3:3). Denna plan har fokuserats på 15-åringar. Tillämpad utgör den en gemensam grund för alla specialgrupper av skriftskolor, också för vuxenskriftskolor. Timantalet i vuxenskriftskolor är minst 20 timmar.

Kunskapen om olika slag av inlärningssvårigheter och om deras karaktär har ökat. De ungas olikheter, deras individuella utgångslägen och mognad bör beaktas.

Samarbetet med skolorna

Församlingens samarbete med skolan är en del av konfirmandarbetets lokala planering. Det är nyttigt för konfirmandlärarna att känna till skolornas undervisningsplan, i synnerhet de avsnitt som har med religionsundervisningen att göra. Det är också nyttigt att veta när de olika religionskurserna behandlas i respektive skola. Samarbetet med skolan innebär att man koordinerar innehållet i undervisningen och samordnar konfirmandundervisningen med skolundervisningen. Genom förhandsarbete kan man undvika dubbleringar som stör inläringen. Detta förutsätter överläggningar och utvecklande av gemensamma handlingsmönster mellan skola och församling, i synnerhet i fråga om religionsundervisning och konfirmandarbete.

Kontakterna med hemmen

Konfirmandarbetet erbjuder naturliga möjligheter att stöda föräldraskapet. På samma gång sköter församlingen sin viktiga uppgift som vuxenfostrare, om det ges utrymme för de vuxnas egna frågor. Det är också möjligt att hålla fortsättningskriftskolor inriktade på de vuxna.

Samarbetet med hemmen och föräldrarna innebär bl.a. att man informerar om skriftskolan, att man anordnar tillfällen till vilka föräldrarna inbjuds och att man gör hembesök. Den ungas sociala bakgrund bör respekteras. Samarbetet med hemmen öppnar en möjlighet för församlingen att bättre lära känna de unga och anknyta till den kristna fostran som hemmen ger. Också faddrarnas uppgifter och roll kan beaktas i detta sammanhang. Kontakterna med föräldrarna och hemmen förutsätter att församlingen använder arbetskraft och resurser till denna uppgift.

Lokaler för konfirmandarbetet

Metoderna i konfirmandarbetet bör växla. Detta kräver ändamålsenliga lokaler. Det rekommenderas att det på den plats där skriftskola hålls finns ett avskilt sakralt rum för stillhet, bön och gudstjänstliv.